

■ Selján Péter

A „Jobbik-jelenség”

2009.08.14.

A Jobbik Magyarországért Mozgalom (röviden Jobbik) egy magyar radikális jobboldali, egyes sajtóvélemények szerint szélsőjobboldali párt. Létrehozásához részben a MIÉP támogatottságának erodálása vezetett. Elődje a 2002-ben alakult, főként egyetemistákat tömörítő Jobboldali Ifjúsági Közösség (Jobbik) volt, amely 2003. október 24-én alakult párttá a Jobbik Magyarországért Mozgalom nevet felvéve.¹ Körösenyi András szerint a Jobbik ideológiájában a MIÉP-nél mérsékeltebb, vezetését és aktivistáit tekintve fiatalosabb párt, amely igyekszik szakmailag megalapozottabban, „szalonképebben”, egyben a média elvárásaihoz jobban igazodva kifejteni a nemzeti radikalizmus ideológiáját.² A Jobbik mára a magyar radikális jobboldal egyik legismertebb alakulatává fejlődött, amit bizonyít a párt 14,77 százalékos 2009-es EP választási szereplése, amellyel a harmadik helyre futott be, nem sokkal lemaradva az MSZP (17,37%)³ mögött.

Alapító nyilatkozata szerint a Jobbik Magyarországért Mozgalom célja a „rendszerváltozás befejezése, a jelenleginél igazságosabb társadalom megteremtése”. A párt önmagát „értékeltű, konzervatív, módszereiben radikális, nemzeti-keresztény pártnak” tekinti, mely „programjával a nemzet egészét kívánja képviselni”.⁴ Mindezek mellett a Jobbik elsődleges feladatának tekinti az általa „kommunista utódpártnak” tekintett MSZP, és a szerinte „vele összeforrt szélsőséges liberálisok”, azaz az SZDSZ eltávolítását a politikai hatalomból. Egyaránt ellenfél számára a „liberális gyökerű, polgári” Fidesz is.

A Jobbik Magyarországért Mozgalom Vona Gábor elnöksége - azaz 2006 vége - óta elindult egy úton, amelyen mindent a parlamenti küszöb 2010-re remélt átlépésének rendel alá. Az egyetemi jobboldali ifjakat tömörítő közösségként indult Jobbik meglehetősen kacskaringós utat járt be egészen odáig, hogy a 2009. június 7-i európai parlamenti választáson 14,77 százalékos szereplésével három képviselőt is (Morvai Krisztina, Balczó Zoltán, Szegedi Csanád) delegálhasson az EU egyik fő döntéshozó szervébe. Mindez különösen figyelemre méltó annak tükrében, hogy januárig legfeljebb csak 1 százalék körül mérték a közvélemény-kutatók a Jobbik támogatottságát.

Az, hogy az euroskeptikus pártnak, amely a 2004-es EP választásokon nem is indult az ország EU tagsága elleni tiltakozás jeléül, sikerült szavazóinak mozgósítása egy olyan választásra, amely éppen az Unió egyik döntéshozatali szervébe juttatott képviselőket, több tényező szerencsés együttállásának volt köszönhető. Egyrészt a párt malmára hajtotta a vizet tudatossága és célirányossága. Programját egyszerű témákra építette fel, amelyeket azonban konzekvensen képvisel. Kétség kívül nagy nyilvánosságot biztosított számára a Magyar Gárda - „pártok és határok felett álló önvédelmi szövetség”⁵ - megalapítása, amely a kampánystratégiájuk részeként indult, ám meglepően nagy népszerűsége tette szert.

¹ A Jobbik történetéről lásd: Jobbik Magyarországért Mozgalom kispesti alapszervezete: *A Jobbik rövid története*, 2007. július 16. Elektronikus formában: <http://kispest.jobbik.hu/kispest.jobbik.hu/jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 22.

² Körösenyi András, Tóth Csaba, Török Gábor: *A magyar politikai rendszer*. 3. átdolgozott kiadás, Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 284.o.

³ Forrás: *Országos Választási Iroda: 2009 európai parlamenti választások*, <http://www.valasztas.hu/hu/ep2009/index.html>, látogatva: 2009. augusztus 21.

⁴ Jobbik Magyarországért Mozgalom: *Alapító Nyilatkozat*. Elektronikus formában: http://www.jobbik.hu/rovatok/partunkrol/alapito_nyilatkozat, látogatva: 2009. augusztus 19.

⁵ Bővebben lásd a Magyar Gárda hivatalos honlapját: <http://magyargarda.hu/>

Társadalmi támogatottság

A Medián felmérései szerint az európai parlamenti választások előtt két hónappal csak minden huszadik választó volt biztos abban, hogy a Jobbik át fogja lépni az 5 százalékos küszöböt, egy héttel a voksolás után viszont mégis kevesebb, mint minden harmadik mondta, hogy meglepte az eredmény. A többség nagyon (21%) vagy legalábbis többé-kevésbé örült (40%) az európai parlamenti választás eredményének.⁶ Látható, hogy a közvélekedés immár kevésbé elutasító a Jobbikkal szemben, mint korábban. Áprilisban a választók bő egyharmada még nem is hallott a Jobbikról, június közepén viszont már tíz kérdezettből kilenc tudott véleményt mondani róla.⁷ A radikális jobboldali párt támogatottsága a teljes népességben április végén még csak 2 százalékos volt, május elején 3, május közepén pedig már 4.⁸

Erősítette a Jobbikot, hogy az utóbbi időben vészesen csökkent a parlamenti pártok hitelessége, egyre drámaibb méreteket öltött a választói kiábrándulás a pártokból és a politikai intézményekből. Mindezek következtében megnőtt az igény a politikai alternatívák (új pártok) iránt.⁹ A közvélemény-kutatások alapján már korábban lehetett látni, hogy a politikai ellát elégedetlen választók protestszavazatainak zömét a törvényhozáson kívüli Jobbik gyűjtheti majd be.¹⁰ A Jobbik kiválóan kihasználta, hogy a romák alacsony társadalmi integráltsága a mai magyar társadalom egyik legégetőbb problémája.¹¹ Ezen felül növelte a mozgalom választási esélyeit a világgazdasági válság fájdalmas kifutása, a csökkenő életszínvonal és a növekvő munkanélküliség.¹² (Történelmi tapasztalatok alapján kijelenthető, hogy a gazdasági kilátások romlása kedvez a radikális mozgalmaknak.) Közelebb jutatta a Jobbikot az 5 százalékos küszöbhez az is, hogy sikerült Morvai Krisztinát megszerezni listavezetőnek, akinek ismertsége és népszerűsége sokat hozott a pártnak.¹³

A Jobbik hirtelen megerősödését sokan sokféleképpen magyarázzák. Egyesek szerint a párt annak köszönhetette sikerét, hogy bárdolatlanul kimondta azt, amit az emberek többsége valójában gondol a cigánykérdésről. Jól látható, hogy a Jobbik szárnyalása akkor kezdődött, amikor romák által elkövetett bűntényekkel volt elfoglalva a média. A romákkal kapcsolatos véleményalkotás lassan kezdett részévé válni a szavazók politikai identitásának. Ugyanakkor ehhez kellett az is, hogy a cigányok beilleszkedésével kapcsolatos társadalmi problémákat mind az öt parlamenti párt elszabotálja, márpedig lényegében ez történt.¹⁴ Egyes vidékeken hihetetlenül kiéleződött a romákkal kapcsolatos feszültség, amiről a nagy pártok mintha nem

⁶ Magyar Nemzet Online: *Forsense-Századvég: a többség elégedett az EP-eredményekkel*, 2009. június 19. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/644646?searchtext=jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 19.

⁷ Karácsonyi Gergely: *Utóítélet*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 26. (1569.) szám, 19.o.

⁸ Hann Endre-Karácsony Gergely: *Ingerküszöb*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 23. (1566) szám, 7.o.

⁹ A különböző 2007-es közvélemény-kutatások szerint 2007 nyarán volt a legkedvezőtlenebb a magyar politikai elit egészének a megítélése (Szonda Ipsos). A teljes népesség körében az akkori pártok között választani nem tudók tábora volt a második legnagyobb erő (Medián). Már akkor kockázatosnak tartotta a lakosság túlnyomó az ország jövője szempontjából, ha csak két nagy párt uralja a politikai életet, és ugyancsak közel 60 százalék gondolta úgy, hogy a jelenlegi politikusok nem képesek megoldást találni az ország gondjaira (Századvég). - Csák Csongor, Lambert Gábor, Cseke Hajnalka és Dózsa György: *Harmadik erőre várva*, Egy új párt esélye Magyarországon, in.: *Figyelő*, LI. évfolyam, 2007/40. szám. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/hetilap/20071002/harmadik_erore_varva/, látogatva: 2009. augusztus 19.

¹⁰ Dobszay János: *Az európai parlamenti választások előtt*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 23. (1566.) szám, 9. o.

¹¹ A közvélemény-kutatások során a legtöbben azért választották kedvenc pártjuknak a Jobbik Magyarországiért Mozgalmat, mert „a Jobbik végre kimondja azokat a problémákat, amikre mindenki gondol”, illetve mert „csak a Jobbik törődik igazán a kisemberek érdekeivel”.

¹² A Forsense általános közérzetet mérő indexe alapján 2009 áprilisában az utóbbi öt év hangulati mélypontját érték el. A 0-tól 100-ig terjedő skálán az év első felében a pontszámok 17 és 27 között ingadoztak. A 2009. áprilisi 17 pontos érték az utóbbi öt év hangulati mélypontját mutatta. - Magyar Nemzet Online: *Forsense: borúsnak látjuk az ország helyzetét*, 2009. július 3. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/647711?searchtext=jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 19.

¹³ Gimes Gergely: *A Jobbik esélyei*, in.: *Figyelő*, LIII. évfolyam, 2009/4. szám, 24-25.o.

¹⁴ Karácsonyi Gergely: *Utóítélet*, 19.o.

akartak volna tudomást venni. A Jobbik viszont vállalta olyan mondatok kimondását is, amelyek egyes vélemények szerint minden politikai korrektséget felrúgnak, ám ez az emberek nem elhanyagolható részében szimpátiát kelt. A választópolgárok egy része a Jobbikban látja azt az „őszinteséget”, amellyel szerinte szembe kellene nézni e konfliktusokkal.¹⁵ „*A magyar embereknek elégük van abból, hogy a pénzükből, befizetett adóforintjaikból állami felügyelettel, állami koordinációval cigánytenyészet működik Magyarországon*”¹⁶ - jelentette ki több gyűlésen is Szegedi Csanád, a Jobbik alelnöke. Márpedig az ilyen és ehhez hasonló kijelentések egyre népszerűbbé tették a pártot.

Olyan feltételezések is napvilágot láttak, melyek szerint nagy többségben a pártjukban csalódott egykori MSZP-szavazók pártoltak át a Jobbikhoz. A Nézőpont Intézet július 20. és 22. között, ezer ember megkérdezésével készült felmérés szerint a Jobbik mostani támogatóinak 27 százaléka volt korábban szocialista szavazó, 25 százalékuk pedig eleinte a Fideszt támogatta.¹⁷ Tévedés tehát, hogy a kiábrándult MSZP-sek mind egy szálig a radikális párthoz csatlakoztak volna. Jelentős, de pontosan fel nem becsülhető részük inaktívvá vált, mások pedig a Fidesz támogatói lettek. Mivel az MSZP egykori támogatói június 7-én inkább távolmaradtak az urnáktól, a Jobbik a szavazóinak nagyarányú aktivitása miatt ott szerepelhetett a legjobban, ahol amúgy kevesen szavaztak.¹⁸ A Jobbik látványos előretörését tehát részben a szimpatizánsai nagyon magas részvételi hajlandósága magyarázza. Holott az elmúlt két évben egyszer sem fordult elő, hogy a teljes népesség 1 százalékánál többen szavaztak volna a radikális jobboldali párt, általában még annyian sem. A másik figyelemreméltó változás az volt, hogy 2007 decembere óta 2009. februárjáig 11-ről 19 százalékra nőtt azok aránya, akik saját bevallásuk szerint rokonszenveznek a Magyar Gárdával. Egyes vidéken, falvakban a helyiek már olyan rossznak érzékelik a közbiztonságot, hogy megmentőként tekintenek a gárdára. A Nézőpont Intézet júliusi kutatása azt mutatja, hogy a nyíltan jobbikosok is tanácsalanosok: 42 százalékuk több rendőrt kíván, 43 százalékuk pedig a Magyar Gárdát óhajtja. Utóbbi adat alátámasztja azt a feltételezést, hogy a szélsőséges párt június elejére összeverbuvált szavazótábora közel sem homogén. A közállapotok tarthatatlanságában egyetértenek, de a helyes kezelési módban már sokkal kevésbé.¹⁹

A párt megítélése sokat változott az elmúlt hónapokban. Egyes közvélemény-kutatói felmérések szerint 54 százalék tartja veszélyesnek, 45 százalék pedig egyenesen fasisztának a Jobbikot. A Marketing Centrum megállapította: a Jobbik jelenlegi tábora a 18-29 éves korosztályban 12 százalékot, míg a 60 évnél idősebbek körében 5 százalékot tesz ki. Egy Medián-felmérés adatai alapján a Jobbik-szavazók átlagéletkora 38, az SZDSZ-eseké (és a fideszeseké) 43 év, míg az MSZP és az MDF egyaránt 54 éves átlagéletkorú szavazótáborral számolhat.²⁰ Budapesten, illetve a közép-magyarországi régióban a megkérdezettek 12 százaléka Jobbik-támogató, a Dél-Dunántúlon viszont csak 5 százalékuk az. Érdekesség és újabb bizonyíték a Jobbik-szimpatizánsok sokszínűségére, hogy csak 75 százalékuk adna

¹⁵ Riba István: *A Jobbik az EP küszöbén: átlépi a határt*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 22. (1565.) szám, 8-10.o. Elektronikus formában: http://hvg.hu/itthon/200922_A_JoBBIK_AZ_EP_KuSZoBEN_Atlepik_a_hatart.aspx, látogatva: 2009. augusztus 19.

¹⁶ Forrás: a Magyar Garda hivatalos honlapja, <http://magyargarda.hu/node/2340>, látogatva: 2009. augusztus 20.

¹⁷ FigyelőNet: *A Jobbik középpárttá vált*, 2009. július 29. Elektronikus formában:

http://www.fn.hu/belfold/20090729/jobbi_kozeppartta_valt/, látogatva: 2009. augusztus 19.

¹⁸ Karácsonyi Gergely: *Utóítélet*, 19.o.

¹⁹ FigyelőNet: *Nem a gárdától várjuk a rendet*, 2009. július 29. Elektronikus formában:

http://www.fn.hu/belfold/20090729/nem_gardatol_varjuk/, látogatva: 2009. augusztus 19. - Magyar Nemzet

Online: *Nézőpont: a többség a rendőrség megerősítése mellett áll*, 2009. július 29. Elektronikus formában:

<http://www.mno.hu/portal/653055?searchtext=jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 19.

²⁰ Hann Endre-Karácsonyi Gergely: *Pártok és politikusok népszerűsége*, Jobbkanyar, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 9. (1552.) szám, 16-18.o.

magyar állampolgárságot a határon túliaknak, miközben a fideszesek 87 százaléka vállal szolidaritást.²¹

Magyarország a magyaroké!

A Jobbik az európai parlamenti választási kampány során készített egy program elnevezésű, „Magyarország a magyaroké!” címet viselő kiadványt, amely nemcsak a különböző társadalmi alrendszereket érintő változtatási javaslatokat, politikai állásfoglalásokat tartalmazza, hanem egyszersmind „szellemi kalauz és világnézeti iránytű” azoknak, akik kíváncsiak arra, mi is a filozófiája a jobbikosoknak és arra, hogy vajon milyen konkrétumok rejlenek a nemzeti radikalizmus fogalomköre mögött 2009-ben Magyarországon.²² Az 56 oldalas pártdokumentum elsősorban a magyar gazdákat, vállalkozókat és munkavállalókat szeretné megszólítani.

A Jobbik bevallottan nincs otthon egyes szakterületeken, ezért hangsúlyozza programjában, hogy közéleti/parlamenti működésük alapja egy egységes, átlátható, koherens értékrend. [...] Ez alapján döntéseik kiszámíthatóakká válnak olyan területeken is, amelyekhez szűkebb szakmai értelemben nem, vagy kevéssé értenek. Ilyenkor olyan szakértőket, szaktanácsadókat vesznek igénybe, akik az adott szakterületen elmélyült szakismeretekkel és tapasztalattal rendelkeznek s az ő értékrendjüket vallják.²³ Ilyenformán a Jobbik számára a megfelelő, helyes értékrend úgymond felülírja a pusztán szakmai megközelítést és felfogást valamennyi szakterületen. A program „Alapértékeink” című fejezetében Morvai Krisztina többször is hangsúlyozza, hogy a megfelelő szakértelem hiányában a helyes „emberközpontú” és nem profitmaximalizáló értékrend segíthet meghozni a jó döntést. Jól csengő kijelentés az is, hogy „a Jobbik számára nem az ember van a gazdaságért, hanem a gazdaság az emberért”, ahogy azt az európai parlamenti választásokra készített pártprogram hirdeti.²⁴

A Jobbik programja két fejezetet is szentel az ország EU csatlakozási kritikájának, amely népszerű lehet a választók körében, tekintettel arra, hogy a Jobbikra szavazók többsége elégedetlen Magyarország uniós tagságával.²⁵ Tény és való, hogy az elmúlt években a kormányzat követett el hibákat a csatlakozási tárgyalásokon, és az Európai Unió sem egy tökéletes gazdasági és politikai társulás, ugyanakkor azt látni kell, hogy a 21. század globális biztonsági kihívásaival szembeni küzdelemben egyre inkább felértékelődnek a nemzetközi szervezetek és intézmények. Márpedig ebben a tekintetben nem szerencsés euroszeptikusnak lenni, vagy a nemzetállamiságba vetett buzgó hitet táplálni. Vannak magyar érdekek, és vannak az Unióval és más szervezetekkel, nemzetekkel közös érdekek is, amelyeket egyaránt képviselni és érvényesíteni kell.

2007-ben a párt nyilvánosságra hozta Bethlen Gáborról elnevezett programját, amely szerint Magyarországot az 1944-es német megszállással térítették le a jogfolytonosság útjáról, ezért az azóta fennálló „alkotmányossági válság” megoldására a Szentkorona-tanra épülő alkotmány visszaállítása szükséges. A program egyebek mellett követeli a stratégiai fontosságú ágazatok államosítását, a privatizáció felülvizsgálatát, a „társadalmi asszimilációra nem alkalmas csoportok tömeges bevándorlásának megállítását”, az egyházi esküvő állami anyakönyveztetését, kötelező erkölcs- és hittanoktatást az általános és középiskolákban, az árpádsávos zászló össznemzeti jelképpé nyilvánítását, a rendőrségen belül szervezeti egységet a cigánybűnözés megállítására, és önkéntes, területi alapon szerveződő nemzetőrség

²¹ FigyelőNet: *Nem a gárdától várjuk a rendet*

²² barikád.hu: *A barikád.hu válogatása a Jobbik programjából (1. rész)*, 2009. május 16. Elektronikus formában: <http://barikad.hu/node/29240>, látogatva: 2009. augusztus 22.

²³ Jobbik Magyarországiért Mozgalom 2009-es EP-választási programja, 5.o. Elektronikus formában: <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2009EP.pdf>, letöltve: 2009. augusztus 19.

²⁴ U.o. 34.o.

²⁵ FigyelőNet: *A Jobbik-szavazók nem szeretik az EU-t*, 2009. július 28. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/belfold/20090728/jobbik_szavazok_nem_szeretik/, látogatva: 2009. augusztus 19.

felállítását.²⁶ Már első látásra is találunk vitatott pontokat a Bethlen Gábor Programban. Ilyen például a "kötelező erkölcs- és hittan bevezetése az általános és középiskolákban", amely valószínűsíthetően nem aratna nagy sikert a társadalom azon köreiből, ahol a szülők maguk szeretnék eldönteni, milyen vallás szellemében nevelik illetve oktatják gyermeküket. Hasonlóan sokakban ellenérzést válthat ki "a már a fogantatásától emberi életnek tekintett magzat valódi törvényi védelme", amellyel lényegében betiltanák az abortuszt, amely mindig is társadalmi vitatéma volt és az is marad.

A Bethlen Programnak vannak ellentmondásos, nem megvalósítható pontjai is. Ide tartozik például "a multinacionális tőke számára biztosított adókedvezmények felszámolása". Érthető, hogy a multinacionális cégekkel szembeni ellenérzésekkel teli választók számára ez üdvözlendő lenne, ugyanakkor könnyen belátható, hogy ezzel munkahelyektől és adóbevételektől fosztanak meg az országot, amely válságidőszakban semmiképp sem lenne szerencsés. Jelen helyzetben a mindenkori kormányzatnak a már az országban üzleti tevékenységet folytató cégek megtartására kell törekednie. A Jobbik e célkitűzése minden bizonnyal a privatizáció miatti elégedetlenség okán talál hallgató fülekre a választók körében, amelyet a jobbikosok egyszerűen csak "újkori gyarmatosításnak" neveznek. Az mindenestre belátható, hogy az utóbbi években sok esetben volt kifogásolható a kormányzat privatizációs politikája. Nem véletlen, hogy a Jobbik programjának egyik pontja "a nemzet szempontjából stratégiai fontosságú ágazatok köztulajdonba vétele".

A magyar kisember számára az egyik legüdvözlendőbb pont "a multinacionális cégek támogatása helyett a magyar mikro-, kis- és középvállalkozók (mkkv-k) támogatása, különös tekintettel a családi vállalkozásokra és gazdálkodókra" lehet. A "működő-tőke kihelyezésének elősegítése a határon túli magyar és külföldi régiókba" pedig a határon túli magyaroknak kedvezne. Ehhez hasonlóan népszerűek "a gyermeket nevelő anyákat otthon vagy félállásban foglalkoztató munkaadók számára nagy mértékű adókedvezmények biztosítása" és a főállású anyaság intézményének bevezetésére vonatkozó pontok.

A Jobbik a közbiztonság növelése érdekében újjáélesztené a vidéken a katonai szervezetként működő csendőrséget, amelynek megszervezésének kérdéseiről semmi közelebbit nem tudni, bár ez a párt egyik fő követelése. A radikális párt szeretné visszaállítani a halálbüntetést, melyre szerintük „az emberi élet kioltásával járó [...] bűncselekmények felszaporodása” miatt van szükség. Jóllehet a Legfőbb Ügyészség statisztikái szerint 40 éve nem volt olyan alacsony az emberölések száma, mint 2008-ban.²⁷

Mint ahogy arról a médiából értesülni lehetett, ősztől a párt önkormányzati munkacsoportot állít fel a következő választási program összehangolására. Egyik legfontosabb feladatuknak tekintik, hogy felkészítsék leendő képviselőjelöltjeiket a politizálásra, ezért az aspiránsok az ősztől aktív megfigyelői lesznek a képviselőtestületi és bizottsági üléseknek. A párt újpesti képviselője, Pajor Tibor szerint a Jobbik jelöltjeinek pusztán jelenléte is hozzájárul majd ahhoz, hogy véget érjenek a „politikai mutyizások”.²⁸ Vona Gábor pártelnök június 29-én kifejtette, hogy a június 7-i győzelem után a pártot professzionalizálniuk kell, hiszen az európai parlamenti választás hajrájában a Jobbik a terheléstől már „remegett”. Ebből adódóan a Jobbik elsőszámú feladata felkészíteni a pártot szakmailag, politikailag, szerkezetileg, kommunikációs szempontból azért, hogy a közelgő választásokon minél jobb eredményt érjen el. Ami a választási programot illeti a Jobbik a már az európai parlamenti választásokon az asztalra tett, "Magyarország a magyaroké!" címet

²⁶ Jobbik Magyarországért Mozgalom: *Bethlen Gábor program*. Elektronikus formában:

http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/down/File/Bethlen_Gabor_program.pdf, letöltve: 2009. augusztus 19.

²⁷ Fahídi Gergely: *Rendőrálom*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 22. (1565.) szám, 10.o. Elektronikus formában: http://hvg.hu/hvgfriss/2009.22/200922_Rendoralom.aspx, látogatva: 2009. augusztus 19.

²⁸ Szabó Yvette: *A Jobbik az önkormányzatokban*, in.: *HVG*, XXXI. évf., 29. (1572.) szám, 58.o. Elektronikus formában: http://hvg.hu/itthon/200929_A_JoBBIK_AZ_oNkoRMANYZAToKBAN_Megtaltosodha.aspx, látogatva: 2009. augusztus 19.

viselő programját szeretné az országgyűlési választásokra kibővíteni, majd 2010. január 16-án a társadalom elé tárni.²⁹

Keresztűzben

A Jobbik mára a politikai élet egyik főszereplőjévé vált, az európai parlamenti választásokon elért eredményével fokozódott a ráirányuló médiafigyelem, valamint tágult a párt mozgásteret. Szinte nincs olyan nap, amikor a magyar választópolgár ne találkozna valamilyen, akár már a botrány határát súroló, a Jobbikkal és annak szervezeteivel, kiemelten a Magyar Gárdával és tevékenységével kapcsolatos hírrel.

A Jobbik a cigánykérdés napirendre tűzésével kerülhetett fel a pártpalettára. Nem véletlen, hogy a Magyarországi Cigányszervezetek Fóruma (MCF) nevű baloldali szövetség támogatói közül ketten kiléptek augusztus 6-án. Az egyik kilépő, idősebb Kozák János úgy fogalmazott: nem adják tovább a nevüket ahhoz a sikertelen, cigányellenes hangulatot gerjesztő politikához, amelyet az elnök (Kolompár Orbán) képvisel, ugyanis az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) vezetőjének nagy felelőssége van abban, hogy a szervezet a Magyar Gárda reklámhordozójává vált, és hogy a Jobbik három képviselőt ki tudott juttatni az EP-be.³⁰

Bárándy Péter a Népszabadság július 14-i számában kifejtette: súlyos alkotmányossági problémákat vet fel egy olyan szervezet létrehozása és támogatása, amely az erőszakos szervezet működtetésének állami monopóliumából akar magának részt kiharcolni, és az általa elképzelt rend erőszakos kialakítására törekszik. A büntetőjogász szerint kimondható: a Jobbik visszaél a pártalapítás és a pártként való működés alkotmányos szabadságával. Ezért meggyőződése szerint az ügyészség a Jobbik feloszlását is megfontolhatná.³¹ Bárándy ezen kijelentéseire reagálva több alkotmányjogász és politológus is cáfolta, hogy alkotmányjogi problémákra hivatkozva felosztható lenne a radikális párt. Boros Bánk Levente politológus szerint régi taktika, hogy ha a kormány nem bír a problémákkal, eltereli a politikai kommunikáció irányát, hogy a közvélemény mással, s ne a valós problémákkal foglalkozzon. Boros szerint most is ez történik, hiszen a szociális, gazdasági és közbiztonsági nehézségekkel nem tudott megbirkózni a kabinet, ezért az MSZP be akarja bizonyítani, hogy a Jobbik egy szélsőséges párt. Ez magyarázhatja azt is, hogy a rendőrség békés tüntetések feloszlásával próbálja a politikában járatlanok vagy azzal kevesebbet foglalkozók előtt azt a látszatot kelteni: a Magyar Gárda és a Jobbik a társadalomra veszélyes.³² Krekó Péter, a Political Capital vezető elemzője úgy véli a Jobbik mint politikai párt betiltása komoly alkotmányos kérdéseket vet fel. Ráadásul a tiltás egyébként sem szüntetné meg a Jobbik politikája iránti társadalmi igényt, mi több, az illegalitásba kényszerítés azt eredményezhetné, hogy a Jobbik tovább radikalizálódik.

²⁹ Magyar Nemzet Online: *Erősítene a Jobbik*, 2009. június 29. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/646583?searchtext=jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 19.

³⁰ Magyar Nemzet Online: *Zsákutcás cigánypolitika*, 2009. augusztus 7. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/654961?searchtext=jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 19.

³¹ Magyar Nemzet Online: *Baloldali ösztűz a Jobbikra*, 2009. július 15. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/650098?searchtext=jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 19.

³² U.o.

Összegzés

A Jobbik mára a magyar radikális jobboldal egyik legismertebb alakulatává fejlődött, amit bizonyít a párt 14,77 százalékos EP választási szereplése, amellyel a harmadik helyre futott be, nem sokkal lemaradva az MSZP (17,37%)³³ mögött. A jobboldali radikális párt Vona Gábor elnöksége óta egy olyan úton jár, amelyen mindent a parlamenti küszöb 2010-re remélt átlépésének rendel alá. Az egyetemi jobboldali ifjakat tömörítő közösségként indult Jobbik meglehetősen kacskaringós utat járt be egészen odáig, hogy három képviselőt is delegálhasson az EU egyik fő döntéshozó szervébe. Mindez különösen figyelemre méltó annak tükrében, hogy januárig legfeljebb csak 1 százalék körül mérték a közvélemény-kutatók a Jobbik támogatottságát.

A Jobbik hirtelen megerősödését sokan sokféleképpen magyarázzák. Egyesek szerint a párt annak köszönhetette sikerét, hogy bárdolatlanul kimondta azt, amit az emberek többsége valójában gondol a cigánykérdésről. Mindazonáltal erősítette a Jobbikot, hogy az utóbbi időben vészesen csökkent a parlamenti pártok hitelessége, egyre drámaibb méreteket öltött a választói kiábrándulás a pártokból és a politikai intézményekből. Mindezek következtében megnőtt az igény a politikai alternatívák (új pártok) iránt.³⁴

Az európai parlamenti választásokkal mindenki számára bebizonyosodott, hogy a Jobbikkal foglalkoznia kell az egész politikai elitnek. A mozgalom nagymértékű előretörése még a Fideszt is váratlanul érte, így valamennyi politikai főszereplőnek új stratégiát kell megfogalmaznia az új helyzetre, amelyben a Jobbik a harmadik erő, és a pártot biztos bejutónak tekintik a következő Országgyűlésbe. Lendvai Ildikó az EP-választás igazi drámájaként értékelte a Jobbik előretörését, amellyel szerinte az egész magyar politikai elit kapott komoly figyelmeztetést, „hiszen a Jobbik táptalaja a világválságok idején szokásosan erős elitellenesség”.³⁵ Bajnai Gordon miniszterelnök az EP választásokat értékelve úgy nyilatkozott az újságíróknak, hogy „Magyarországnak rossz egy szélsőséges párt parlamentbe jutása, a Jobbik térnyerése óriási probléma. Ebben minden parlamenti pártnak van felelőssége, ezért mindegyiknek önvizsgálatot kell tartania”.³⁶

Mint minden politikai párt, a Jobbik sem mentes a botránnyoktól és a törvénysértésektől. A 2003-as párttá alakulása óta a mozgalom elszabotálja annak az előírásnak a végrehajtását, amely szerint minden párt április végéig köteles közzétenni előző évi mérlegét a Magyar Közlönyben. Mindezek miatt kevés tudható arról, miből tartották fenn eddig is a pártot, és miből vágott neki a 30 millió forintosnak mondott kampánynak a Morvai Krisztinával gyakorlott mediaszereplőt a listája élére állító Jobbik. A párt elmondása szerint eddig szimpatizánsaik – főleg kisvállalkozók – adományaiból finanszírozták a párt működését.³⁷ A jelenlegi parlamenti erőkhöz képest anyagi és nyilvánosságbeli lehetőségei korlátozottak maradnak, így kampányukat továbbra is alulról kell majd megszervezniük.

³³ Forrás: *Országos Választási Iroda: 2009 európai parlamenti választások*, <http://www.valasztas.hu/hu/ep2009/index.html>, látogatva: 2009. augusztus 21.

³⁴ A különböző 2007-es közvélemény-kutatások szerint 2007 nyarán volt a legkedvezőtlenebb a magyar politikai elit egészének a megítélése (Szonda Ipsos). A teljes népesség körében az akkori pártok között választani nem tudók tábora volt a második legnagyobb erő (Medián). Már akkor kockázatosnak tartotta a lakosság túlnyomó az ország jövője szempontjából, ha csak két nagy párt uralja a politikai életet, és ugyancsak közel 60 százalék gondolta úgy, hogy a jelenlegi politikusok nem képesek megoldást találni az ország gondjaira (Századvég). - Csák Csongor, Lambert Gábor, Cseke Hajnalka és Dózsa György: *Harmadik erőre várva*, Egy új párt esélye Magyarországon, in.: *Figyelő*, LI. évfolyam, 2007/40. szám. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/hetilap/20071002/harmadik_ero_re_varva/, látogatva: 2009. augusztus 19.

³⁵ Cseke Hajnalka: *Győzött a Jobbik*, in.: *Figyelő*, LIII. évfolyam, 2009/24. szám, 13.o. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/hetilap/20090610/gyozott_jobbik/, látogatva: 2009. augusztus 19.

³⁶ Magyar Nemzet Online: *Bajnai: A Jobbik térnyerése óriási problémát jelent*, 2009. június 8. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/641979?searchtext=jobbik>, látogatva: 2009. augusztus 19.

³⁷ Juhász Gábor: *Ballépések*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 24. (1567.) szám, 7.o. Elektronikus formában: http://hvg.hu/hvgfriss/2009.24/200924_Ballegesek.aspx, látogatva: 2009. augusztus 22.

Jelenleg az egyik legnagyobb kérdés, hogy a Jobbik megerősödése milyen mértékben akadályozhatja a Fideszt a kétharmados parlamenti többség megszerzésében a 2010-es országgyűlési választásokon. Hiszen abban a politikai elemzők is egyetértenek, hogy a Jobbik mindenekelőtt a legnagyobb ellenzéki párttól vihet el szavazatokat. Kijelenthető, hogy a radikális jobboldali pártnak megvan az esélye arra, hogy jelentős parlamenti tényező legyen a következő parlamenti ciklusban, ugyanakkor magasabb részvételi arány mellett nem biztos, hogy a párt megtudná ismételni a 15 százalékos körüli eredményt.³⁸ Mindazonáltal sok választó az európai parlamenti választások eredményének tükrében mérlegeli, hogy 2010-ben érdemes-e a Jobbikra szavazni. A Marketing Centrum 2009. júliusi felmérése szerint a Jobbik stabil középpárttá erősödött és a június 7-i európai parlamenti választás után is tartja a pozícióját. Mindez azt bizonyítja, hogy nem csak a nemzeti radikálisok támogatják a radikális jobboldali pártot, amely nagyrészt ennek köszönheti a sikerét.³⁹

Források

- 1) barikád.hu: *A barikád.hu válogatása a Jobbik programjából (1. rész)*, 2009. május 16. Elektronikus formában: <http://barikad.hu/node/29240> , látogatva: 2009. augusztus 22.
- 2) Csák Csongor, Lambert Gábor, Cseke Hajnalka és Dózsa György: *Harmadik erőre várva*, Egy új párt esélye Magyarországon, in.: *Figyelő*, LI. évfolyam, 2007/40. szám. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/hetilap/20071002/harmadik_erore_varva/ , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 3) Cseke Hajnalka: *Győzött a Jobbik*, in.: *Figyelő*, LIII. évfolyam, 2009/24. szám, 10-13.o. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/hetilap/20090610/gyozott_jobbik/ , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 4) Dobszay János: *Az európai parlamenti választások előtt*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 23. (1566.) szám, 6-10. o.
- 5) FigyelőNet: *A Jobbik középpárttá vált*, 2009. július 29. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/belfold/20090729/jobbik_kozeppartta_valt/ , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 6) FigyelőNet: *A Jobbik-szavazók nem szeretik az EU-t*, 2009. július 28. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/belfold/20090728/jobbik_szavazok_nem_szeretik/ , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 7) FigyelőNet: *Nem a gárdától várjuk a rendet*, 2009. július 29. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/belfold/20090729/nem_gardatol_varjuk/ , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 8) Gimes Gergely: *A Jobbik esélyei*, in.: *Figyelő*, LIII. évfolyam, 2009/4. szám, 24-25.o.
- 9) Hann Endre-Karácsony Gergely: *Ingerküszöb*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 23. (1566) szám, 7.o.
- 10) Hann Endre-Karácsony Gergely: *Pártok és politikusok népszerűsége*, Jobbkanyar, Venczel Tímea: *Fagypontra körül*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 9. (1552.) szám, 16-18.o.
- 11) Jobbik Magyarországért Mozgalom 2009-es EP-választási programja. Elektronikus formában: <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/down/Jobbik-program2009EP.pdf> , letöltve: 2009. augusztus 19.
- 12) Jobbik Magyarországért Mozgalom kispesti alapszervezete: *A Jobbik rövid története*, 2007. július 16. Elektronikus formában: <http://kispest.jobbik.hu/kispest.jobbik.hu/jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 22.
- 13) Jobbik Magyarországért Mozgalom: *Alapító Nyilatkozat*. Elektronikus formában: http://www.jobbik.hu/rovatok/partunkrol/alapito_nyilatkozat , látogatva: 2009. augusztus 19.

³⁸ Karácsonyi Gergely: *Pártok és politikusok népszerűsége*, Passzív rezisztencia, Utóítélet, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 26. (1569.) szám, 20.o.

³⁹ A Jobbik táborának mindössze 45 százaléka érzi a nemzeti radikalizmust önmagához közel állónak. - FigyelőNet: *A Jobbik középpárttá vált*, 2009. július 29. Elektronikus formában: http://www.fn.hu/belfold/20090729/jobbik_kozeppartta_valt/ , látogatva: 2009. augusztus 19.

- 14) Jobbik Magyarországért Mozgalom: *Bethlen Gábor program*. Elektronikus formában: http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/down/File/Bethlen_Gabor_program.pdf , letöltve: 2009. augusztus 19.
- 15) Juhász Gábor: *Ballépések*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 24. (1567.) szám, 7.o. Elektronikus formában: http://hvg.hu/hvgfriss/2009.24/200924_Ballepések.aspx , látogatva: 2009. augusztus 22.
- 16) Karácsonyi Gergely: *Pártok és politikusok népszerűsége*, Passzív rezisztencia, Utóítélet, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 26. (1569.) szám, 16-20.o.
- 17) Körösenyi András, Tóth Csaba, Török Gábor: *A magyar politikai rendszer*. 3. átdolgozott kiadás, Osiris Kiadó, Budapest, 2007.
- 18) Magyar Gárda hivatalos honlapja - <http://magyargarda.hu/> - látogatva: 2009. augusztus 20.
- 19) Magyar Nemzet Online: *Bajnai: A Jobbik térnyerése óriási problémát jelent*, 2009. június 8. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/641979?searchtext=jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 20) Magyar Nemzet Online: *Baloldali ösztűz a Jobbikra*, 2009. július 15. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/650098?searchtext=jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 21) Magyar Nemzet Online: *Erősítene a Jobbik*, 2009. június 29. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/646583?searchtext=jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 22) Magyar Nemzet Online: *Forsense: borúsnak látjuk az ország helyzetét*, 2009. július 3. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/647711?searchtext=jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 23) Magyar Nemzet Online: *Forsense-Századvég: a többség elégedett az EP-eredményekkel*, 2009. június 19. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/644646?searchtext=jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 24) Magyar Nemzet Online: *Nézőpont: a többség a rendőrség megerősítése mellett áll*, 2009. július 29. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/653055?searchtext=jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 25) Magyar Nemzet Online: *Zsákcúcs cigánypolitika*, 2009. augusztus 7. Elektronikus formában: <http://www.mno.hu/portal/654961?searchtext=jobbik> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 26) Országos Választási Iroda, 2009 Európai Parlamenti Választások - <http://www.valasztas.hu/hu/ep2009/index.html> , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 27) Riba István: *A Jobbik az EP küszöbén: átlépi a határt*, Fahídi Gergely: *Rendőrállam*, Karácsonyi Gergely: *Erőpróba*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 22. (1565.) szám, 8-10.o. Elektronikus formában: http://hvg.hu/itthon/200922_A_JoBBIK_AZ_EP_KuSZoBEN_Atlepik_a_hatart.aspx , látogatva: 2009. augusztus 19.
- 28) Szabó Yvette: *A Jobbik az önkormányzatokban*, in.: *HVG*, XXXI. évfolyam, 29. (1572.) szám, 56-58.o. Elektronikus formában: http://hvg.hu/itthon/200929_A_JoBBIK_AZ_oNkoRMANYZAToKBAN_Megtaltosodha.aspx , látogatva: 2009. augusztus 19.